

contrarium ostendi? Testimonia enim quædam Athanasii et Epiphani, Cypriani et Augustini, quæ contra hoc afferri solent, in superioribus a nobis tractata sunt, et quia de hac causa non loquuntur. Verumtamen neque hoc affirmare possumus cum sufficienti fundamento, quia revera nullum invenitur in historiis aut Patribus illius ætatis. Imo, negare non possumus quin in eis inveniantur indicia aliqua sacrarum virginum, vel monachorum, quorum matrimonium, licet damnaretur ut illicitum, toleraretur ut jam factum; et de illo est absolute sermo, tanquam de vero matrimonio, ut maxime videre est in Concilio Toletan. I, cap. 16 et 19, Arelaten. II, cap. 33, et aliis supra citatis; et potest etiam videri Petrus Damianus, epist. 3, cap. 41, ubi refert religiosum quemdam duxisse uxorem, ac propterea fuisse divinitus castigatum; semper tamen de illo loquitur tanquam de vero matrimonio, et vera uxore. Quare etiam verisimile est fuisse in hoc varias consuetudines in Ecclesia, donec Ecclesia Romana generalem de hoc legem statuit.

27. Sicut enim approbatio religionum olim erat commissa Episcopis, ita verisimile est in modo probationis et institutionis fuisse inter eos varietatem; quia cum nihil circa hoc haberent a Christo institutum, aut ab Apostolis traditum, facile fieri potuit ut quidam in suis Episcopatibus religiosum statum sine tali conditione instituerent et approbarent; alii vero illam adiecerent, vel denique alii utrumque vovendi modum pro diversis personis seu statibus reciperent. Nec mirandum est quod potuerint tunc Episcopi hoc impedimentum irritans adiecere alicui professioni virginitatis, etiamsi non esset in universa Ecclesia introductum, quia quoad hoc probabile est potuisse tunc Episcopos quod non erat eis prohibitum, et cum potestate approbandi religionem, hanc etiam fuisse illis concessam; nam, licet status religiosus non necessario habeat hanc conditionem jure divino annexam, nihilominus quod possit illam habere, ex jure divino manavit per potestatem datam Ecclesiæ, ad instituendum et approbandum statum religiosum, hoc vel illo modo. Cum ergo pro illo tempore potestas approbandi religionem simpliciter fuerit concessa unicuique Episcopo pro suo Episcopatu, verisimile est datam esse in tota illa amplitudine, et sine restrictione. Unde si fortasse ante tempora Basilii hic mos non erat introductus, potuit ab ipso inchoari, et paulatim dilatari per approbationem alio-

rum Episcoporum, ut Chrysostomi, Ambrosii, etc., ac tandem per Innocentium I, quamvis Illibertinum Concilium his Patribus antiquissimum sit, in quo jam hujus impedimenti irritantis vestigium invenitur, licet subobscurè (Videatur Vasquez, 1. 2, disput. 163, cap. 7; et Basilii Poncez, tom. 1, disp. 2).

28. Ad fundamenta aliarum opinionum nihil fere respondere necesse est; nam de prima jam ostensum est falso niti fundamento, et in superioribus hoc sæpe tactum est, et infra tractando in particulari de dispensatione hujus voti iterum dicetur. Illa vero distinctio Soti de voto castitatis solemnizatae per professionem religionis, quod aliquando hoc habeat ex natura talis voti, aliquando ex institutione Ecclesiæ, non video qua probabilitate fundari, declarari aut defendi possit. Non omittam interim advertere Cajetanum, quamvis alias teneat sollemnitate hujus voti esse de jure ecclesiastico, nihilominus, tom. 1 Opusculorum, tract. 27, affirmare, hoc votum per se et ex natura sua irritare matrimonium subsequens. Constituitque in hoc differentiam inter votum castitatis ordinis, et religionis, quod illud mere per accidens et ex Ecclesiæ impedimento superaddito irritat matrimonium; hoc vero per se et ex natura rei. Rationemque hujus differentia reddit, quia in ordinatione non fit exhibitio propria corporis proprii ad aliquid repugnans matrimonio, sed promissio tantum; in professione autem fit exhibitio corporis ad statum repugnantem matrimonio; judicat ergo ex statuto Ecclesiæ pendere, quod talis exhibitio acceptetur vel non acceptetur; posita autem tali acceptatione, putat ex natura rei sequi nullitatem matrimonii. Verumtamen, quamvis fortasse hoc non repugnet cum alia sententia ejusdem Cajetani, de dispensabilitate hujus voti, de quo supra dictum est, et in fine hujus disputationis aliquid addetur, nihilominus non censeo id esse absolute et in rigore verum, propter multa, quæ in superioribus tractavi. Et specialiter nunc expendo dictum cap. *Ut lex*, 17, q. 1, ubi imprimis æqualiter hic effectus tribuitur utrique voto, et deinde eadem de utroque redditur ratio his verbis: *Hujusmodi namque copulationem, quam contra ecclesiasticam regulam constat esse contractam, matrimonium non esse censemus*; nam si illa lex est tantum declarativa, plane supponit, in utroque voto hanc nullitatem provenire ex repugnantia ecclesiasticæ regulæ directe prohibentis et irritantis. Si vero illa lex est etiam constitutiva, clarius constat virtute il-

lius immediate fieri talem irritationem. Unde etiam destruitur fundamentum Cajetani, nam ante illam legem erat in Ecclesia verus status religionis, et exhibitio corporis ad illum, et acceptatio ex parte Ecclesiæ cum approbatione talis status, et nihilominus non irritabatur matrimonium; signum ergo manifestum est hoc non provenire ex naturali repugnantia status, seu exhibitionis acceptatae, sed ex lege superaddita. Quæ ratio suam efficaciam retinet, etiamsi illud decretum non sit constitutum de novo hujus impedimenti; quocumque enim tempore illud decretum cœperit, potest argumentum fieri, quod ante illud tempus præcessit religiosus status. Quod si quis contendat illam legem irritantem incepisse a temporibus Apostolorum, præterquam quod difficile poterit id probare, difficilius suadebit esse tam necessariam connexionem inter illum statum, et talem legem, ut esse non potuerit antiquior status quam lex, quod etiam a nobis supra probatum est, et sufficit ad efficaciam dictæ rationis. Denique, nostris temporibus, vidimus Ecclesiam approbantem religiosum statum, in quo vera fit exhibitio seu traditio corporis ad obsequium religiosum Dei, et Ecclesiæ auctoritate acceptatur; et nihilominus votum castitatis in eo statu factum non irritabat matrimonium subsequens, donec lex irritans superaddita est.

29. Dicet fortasse aliquis, posita illa lege, ex natura rei sequi nullitatem matrimonii ex tali voto, quia jam fit traditio sub illa apprehensione et ratione, et cum voluntario consensu, et sub eadem acceptata. Sed profecto idem dici potest de ordinatione sacra, nam, posita lege irritante, voluntarie se offert quis tali monasterio sub eadem apprehensione et ratione, et sub eadem acceptatur votum ejus. Quocirca ita potest dici hic effectus sequi ex natura rei posita lege, sicut ex naturali lege tenemur observare positivam legem, ex suppositione ejus, et nihilominus absolute obligatio ad talem actum est ex jure positivo. Ita ergo in præsentī irritatio simpliciter est ex jure humano, quamvis ex suppositione legis necessario consequatur, sicut etiam contingit in lege irritante matrimonium inter consanguineos; nam, sicut ibi lex non mutat gradum consanguinitatis, sed addit illi hoc impedimentum, ita etiam hic non mutat statum quem potest integrum supponere, sed addit illi simile impedimentum. Omitto, nulla sufficienti ratione probari posse talem repugnantiam naturalem inter hunc statum et illud

vinculum, imo potius ostendi posse nullam esse, quia hæc sufficienter in superioribus adducta sunt.

30. Ad fundamenta secundæ sententiæ sufficienter responsum est ex omnibus quæ adduximus; et si attente considerentur omnia quæ ibi adducuntur, solum continent auctoritatem negativam, quia in antiquioribus decretis non inveniuntur ita expressa verba irritantia; jam vero ostendimus multa signa sufficientia inveniri, cum directa et absoluta prohibitione, quæ sola posset sufficere, præsertim jure antiquo, juxta sententiam valde receptam, et satis expressam in leg. *Non dubium*, c. de Legibus, et per D. Gregorium in quadam epistola approbatam.

CAPUT XXII.

VOTUM SOLEMNE CASTITATIS RELIGIOSÆ VIM NON HABERE DISSOLVENDI MATRIMONIUM RATUM ET CONSUMMATUM OSTENDITUR.

1. *Error asserentium votum solemne dissolvere matrimonium consummatum.*—Circa questionem hanc duos extremos errores refert Bellarm., lib. 2 de Monachis, cap. 38. Prior est, votum solemne posse dissolvere matrimonium ratum etiam consummatum; de posteriori autem dicemus capite sequenti; hic autem tribui solet Justiniano, in leg. ultim., c. de Episcopis et Clericis. Sed lex illa directe solum disponit de sponso et sponsa, quibus nominibus vir et mulier appellantur ante matrimonium consummatum; et ita de illo sine dubio intelligitur directa dispositio illius legis, de qua infra dicemus; de quibus etiam est sermo in Authentica de Sanctissimis Episcopis, collat. 9, cap. 39; in c. autem 40 videtur generalius loqui, dicens: *Si vero, constante adhuc matrimonio, aut vir solus, aut uxor sola intraverit monasterium, solvatur matrimonium, et citra repudium, postquam persona pergens ad monasterium schema perceperit*, id est professionem fecerit, seu habitum professorum receperit. Sed hic etiam textus potest de matrimonio rato intelligi, nam etiam post illud contractum vocantur vir et uxor; et hanc expositionem significavit glossa ibi, intelligens prius caput de sponsalibus de futuro, quod videtur necessarium ad distinguendas illas duas leges, et satis consentaneum proprietati verborum, nam sponsalia, præsertim distincta contra matrimonium, nihil aliud significare possunt, nisi pactum de futuro; neque in illis legibus invenio

aliquid quod cogat. Consequenter autem loquendo, oportebit etiam dictam legem ultimam de sponsis de futuro intelligere; quod autem in fine ejus quasi in exemplum adducitur de marito et uxore, de quibus supponitur religionis causa a conjugio recedere, intelligetur de matrimonio ante consummationem, nam lex alia, quam ibi Justinianus allegat, non extat, ut glossa advertit. Vel certe potest uterque locus de matrimonio absolute intelligi, et de separatione seu de solutione matrimonii, etiam in communi, ita tamen ut accommodari debeat secundum partitionem accommodatam, scilicet, ut matrimonium nondum consummatum simpliciter et quoad vinculum dissolvatur, consummatum vero solum quoad usum et cohabitationem. Atque eodem modo potest intelligi, quod idem imperator dixit in Authent. de Nuptiis, collat. 4, tit. 1, cap. 2, ubi inter alios modos, quibus *distrahuntur*, id est, dissolvuntur *contrahentium matrimonia*, unus est per transitum alterius partis ad meliorem, id est, religiosam vitam, quod, ut ibidem significatur, potest libere facere sine licentia alterius. Sed revera Justinianus his locis nimis indistincte loquitur. Et ratio, quam ultimo loco subdit, de omni matrimonio procedit, scilicet, quia professio religiosa mors quaedam civilis est; ergo non minus dissolvit matrimonium quam mors naturalis. Sentit ergo, sicut mors naturalis dissolvit quodlibet matrimonium, etiam consummatum, ita etiam professionem religiosam id facere. Atque ita intellexit legem illam glossa ibi, unde fatetur Justinianum locutum esse secundum jus civile, illud vero esse secundum jus canonicum.

2. *Votum solemne non dissolvit matrimonium consummatum.* — Pro certo ergo supponimus votum castitatis, quantumvis solemne, non dissolvere matrimonium consummatum, etiam in eo casu in quo validum est, nam si sit invalidum, constat nullum posse habere effectum voti solemnem, et cessat etiam tunc ratio Justiniani, quia nulla est tunc mors civilis. Est autem tale votum invalidum in illis casibus in quibus invalida est talis professio, scilicet, quando fit ab uno conjuge sine licentia alterius, juxta cap. 1, et cap. *Ex parte*, cum similibus, de Conversione conjugatorum, et quæ supra tradidimus de professione religiosa. Quod ergo nec tale votum validum hunc habeat effectum, certum est, quia matrimonium consummatum inter baptizatos prorsus indissolubile est, juxta illud: *Quos Deus conjunxit*,

homo non separet, Matth. 19. Dicit aliquis professionem jure divino dissolvere tale matrimonium, et hoc non esse contra illam Christi sententiam, quia tunc non homo, sed Deus illos separat. Sed tale jus divinum in universum nullum est, ut infra ostendam; multo vero certius id est respectu matrimonii consummati, nam si jus divinum hoc statuisset, nunquam Ecclesia contrarium decrevisset; decrevit autem, ut statim dicitur. Sumi etiam potest ex Paulo, 1 ad Corinth. 7, dicente: *His, qui matrimonio juncti sunt, præcipio non ego, sed Dominus, uxorem a viro non discedere; quod si discesserit, manere innuptam, aut viro suo reconciliari*, quia nimirum vinculum nunquam dissolvitur, sive jure, sive injuria separantur. Hoc etiam sumitur ex multis decretis, quæ refert Gratianus, 27, quæst. 2, cap. *Sunt qui dicunt*, cum sequentibus, et caput illud est Gregorii Papæ, lib. 9, epistol. 39, ubi citat in contrarium legem Justiniani supra adductam, et dicit repugnare legi Christi. Alia decreta videri possunt toto tit. de Convers. conjugat.

3. *Corollaria ex citatis juribus.* — Est autem hoc loco considerandum ex illis decretis et juribus præcipue haberi duo. Unum est, post matrimonium consummatum non posse unum conjugem juste profiteri religionem invito alio, et quamvis faciat, non solvi matrimonium, nec privari alterum jure petendi debitum; quod totum certum nunc est, ac de fide, ut patet ex testimoniis adductis, et sensu totius Ecclesiæ; et ratio etiam supra facta hoc convincit, tum quia tale votum est contra justitiam, et ideo non potest esse gratum Deo, nec privare alterum jure suo; tum etiam quia matrimonium consummatum jure divino est indissolubile, et nullum potest ostendi jus divinum, quo talis exceptio fiat, seu quo solutio per talem actum concedatur, præsertim per actum injustum. Secundum, quod ex dictis juribus sumitur, est, tale votum esse prorsus invalidum, et hoc credimus esse jure positivo introductum, non ex sola rei natura, ut supra de professione dixi. Nam, licet votum illud obligare non possit ad id quod injustum est, nihilominus ex natura rei loquendo posset valere ad obligandum ad multa quæ licite fieri possunt, sicut ibi latius explicavi.

4. *Dubitatio, an Ecclesia possit facere, ut tale votum valide factum dissolvat vinculum matrimonii consummati.* — His vero duobus punctis alia duo adjungi possunt. Unum est posse unum conjugem ex consensu alterius, et

servatis conditionibus juris, valide emittere tale votum. Quod satis constat ex toto titulo de Conversione conjugatorum, et in superioribus tractatum est. Aliud est, tale votum, quantumvis validum, non dirimere vinculum matrimonii consummati: nunquam enim potest alter conjux, vivente altero, quantumvis religioso, valide matrimonium contrahere, ut ex dictis juribus constat, quæ propterea postulant semper conversionem aliquam, et securitatem castitatis ex parte utriusque conjugis. Et ratio a priori est, quia indissolubilitas talis matrimonii jam non pendet ex privata voluntate talium personarum, et ideo quoad hoc nihil operari potest licentia alterius conjugis. Nullum autem est jus divinum vel ecclesiasticum, quod in eo casu vinculum illud dissolvat. Et ita solvitur fundamentum Justiniani; nam mors civilis non æquiparatur naturali quoad omnes effectus, sed solum quoad casus in jure expressos, ut explicavit Bartolus ibidem, cum glossa, in cap. *Susceptum*, de Rescriptis, in 6, verb. *Non morte*; et glossa, in cap. *Placuit*, 16, quæst. 1. Posset vero hoc loco inquiri, quamvis de facto hoc ita sit, an possit Ecclesia statuere ut tale votum, sic valide factum de licentia alterius conjugis, irritet vinculum ipsum matrimonii consummatum; nam in hoc non videtur ita certum, quod Ecclesia non possit hoc facere, quia, licet intelligamus verba illa Christi: *Quos Deus conjunxit, homo non separet*, de matrimonio consummato, nihilominus non fieret contra illa per talem dispositionem ecclesiasticam, quia, ut in simili dixit Innocentius III, in cap. *Inter corporalia*, de Translat. Episcop., non humana, sed potius divina potestate conjugium dissolvitur, quod auctoritate Romani Pontificis, quem constat esse Vicarium Jesu Christi, solvitur.

5. Dicendum nihilominus est non posse talem institutionem ab Ecclesia fieri; cujus magnum signum est hactenus hoc non fecisse; et D. Gregorius, dicta epist. 9, cap. 39, manifeste docet hoc repugnare divino juri: *Nam, licet lex humana* (inquit) *hoc concessit, lex divina tamen prohibuit*; et postquam retulit verba Christi, subdit: *Quis ergo huic celesti legislatori contradicat?* et deinde expendit illa verba: *Erunt duo in carne una*, dicens non posse postea unam et eandem carnem iterum dividi, ut ex parte continentiam servet, et ex parte polluat, licet ex communi consensu possit uterque religionem vel castitatem profiteri. Ratio autem a priori esse videtur, quia hoc repugnat intrinsece juri naturali, et in

lege gratiæ specialiter repugnat significationi perfectæ sacramenti matrimonii, et ideo Christus Dominus nec instituit, nec permisit, nec potestatem concessit ad tale matrimonium dissolvendum religionis causa. Unde lex illa, *Quos Deus conjunxit, homo non separet*, quæ naturalis est, et non tantum positiva, simpliciter intelligenda est de homine, sive utatur potestate humana, sive divina; quamvis enim Pontifex dispensans in aliquo voto, verbi gratia, utatur potestate sibi a Christo data, nihilominus simpliciter homo est qui dispensat; in præsentem ergo simpliciter legatur per institutionem vel actum hominis tale matrimonium posse dissolvi. Imo addo nec Deum ipsum, utendo præcisa gubernatoris potestate, posse secundum ordinariam potentiam tale vinculum solvere, quia directe repugnat juri naturali, quamvis, utendo absoluta potestate et supremo dominio, possit hoc facere, de quo alias, quia ad præsens non refert, quia potestas ecclesiastica non se extendit ad omnia quæ Deus potest de potentia absoluta.

6. Contra hanc autem catholicam veritatem objici potest verbum Christi Domini, Luc. 14: *Si quis venit ad me, et non odit patrem suum, et matrem, et uxorem, etc., non potest meus esse discipulus*, adjuncto testimonio Basilii in Regulis fusiis disputatis, cap. 12, ubi significans, si quis, habens uxorem, illa invita religionem postulet, virtute dictorum verborum recipi posse: *Parendum enim est* (inquit) *præcepto Domini, qui dixit: Si quis venit ad me, nec enim est quod antiquius esse debeat, quam ut Dei jussis pareatur*. Sicut filius veniens ad religionem invito patre recipiendus est; videtur enim Christus æqualem in hoc facere conditionem uxoris et parentis. Vel, sicut etiam Paulus dixit, 1 ad Corinth. 7, posse unum conjugem conversum ad fidem separari ab infideli conjuge, quando non potest cum illo cohabitare sine injuria Creatoris; ita ergo, si non potest esse discipulus Christi conjunctus uxori, poterit illam dimittere, ut religiosus fiat, ipsa etiam invita. Denique hujus rei exemplum refert Cassianus, collat. 21, c. 8, 9 et 10, de Theona, qui invita uxore ad monasterium migravit, quem ait Cassianus reprehendi non posse, cum miraculis claruerit; nec dubitari potest quin matrimonium illud consummatum fuisset, nam per quinquennium cum uxore cohabitaverat.

7. *Discipulus Christi dupliciter quis dicitur.* — In hac objectionem, verba Christi facilem habent sensum; nam esse discipulum

Christi, ut in superioribus notavimus, dupliciter accipi potest. Primo, ut est generale ad omnes, qui in Christum credunt; secundo, ut est speciale eorum, qui per viam perfectionis eum sequuntur; utroque autem modo potest ibi accipi; et quidem si accipiatur priori modo, nihil ad rem præsentem facit, quia clarum est non oportere dimittere uxorem, ut hoc modo aliquis sit discipulus Christi; sed odio habere illam, in hoc sensu solum est non ita illam diligere ut Christum, ut Matth. 40 explicatur, et consequenter illi non consentire, sed resistere in eis quæ legi Dei repugnant. Si autem accipiatur posteriori modo, sic generatim loquendo, et cum proportione, odisse uxorem, erit non ita diligere illam sicut perfectum Christi amorem, et non consentire illi, sed potius resistere etiam in his quæ repugnant charitatis perfectioni. Quia vero perfectionis via consiliorum est, et consilia supponunt observantiam præceptorum, sicut perfectio charitatis supponit substantiam charitatis, ideo manifestum est illud odium, sic declaratum in ordine ad perfectionem, intelligendum esse, servato ordine justitiæ et charitatis in his quæ præcepta sunt. Potest autem uno modo antecederet exponi. Cur enim non dicetur odisse uxorem, qui noluit habere illam? postquam vero illam jam habet, ita potest illam odio habere, sicut potest licite sequi viam consiliorum, in his quæ juri uxoris non repugnant; poterit ergo vel ab ipsa separari quoad usum, ea consentiente, vel, si non consentiat, servare illa opera perfectionis, quæ illi statui non repugnant, et quoad hoc odisse uxorem, si ei resistat. Vinculum autem solvi necessarium non est, etiam quoad statum perfectionis, et ideo, quamvis talis status assumatur de consensu uxoris, vinculum non solvitur; quamdiu vero uxor non consentit, non est homo capax status perfectionis, quia sua voluntate præoccupatus est et impeditus; potest tamen actu sequi perfectionem, juxta capacitatem status, et eodem modo odisse uxorem intra limites justitiæ. Sicut etiam potest filius dimittere parentem, et in hoc sensu odisse, ut fiat discipulus Christi; et nihilominus si pater graviter indigeat opera filii, non potest cum illius injuria eum dimittere, mutando statum, licet possit actu perfectionem sequi subveniando parenti; qui si in hoc etiam velit resistere, odio habendus est, id est, postponendus Christi amori. Et ita servatur æqualitas inter uxorem et parentes non omnimoda, sed proportionalis. Quod

autem Paulus dixit de separatione conjugis fidelis et infidelis, non est ad rem, quia Paulus loquitur de matrimonio contracto inter infideles, quod in illo speciali casu, et ex peculiari Christi institutione dissolvitur; matrimonium autem inter baptizatos, etiamsi alter fiat hæreticus et sit pertinax, ita ut alius non possit habitare cum illo sine periculo animæ, nunquam dissolvitur quoad vinculum, licet quoad torum sit justa causa separationis, etiam altera parte invita; multo ergo minus causa religionis potest sufficere ad talem separationem quoad vinculum; imo nec etiam quoad torum invita altera parte, quia hic non intervenit necessitas animæ, et consequenter neque ordo justitiæ, sicut in priori casu.

8. Locus autem Basilii difficilis reputatur, quia videtur docere conjugatum, qui vult religiosus fieri, debere uxoris licentiam postulare, ut debitum ordinem servet; si autem consentire nolit, sufficere licentiam petitam, etiamsi obtenta non sit; et ideo ab aliquibus exponitur de matrimonio nondum consummato. Basilus autem sine dubio loquitur indistincte de quibuscumque matrimonio conjunctis, de quibus loquitur Paulus (quem allegat) cum dicit: *Vir sui corporis potestatem non habet*. Nam hoc maxime verum habet post consummationem. Deinde existimo potius negare recipiendum esse in religione unum conjugem, resistente alio. Sic enim ait: *Si vero dissidens sit altera pars, et assidue usque ex adverso cum altera contendat, quod videlicet minus sollicita sit, quomodo placeat Deo, hic ea convenit meminisse, quæ dicta sunt ab Apostolo: In pace autem vocavit nos Deus*; et sic concludit hoc membrum, plane dicens conservandam esse pacem, et non admittendum in religione unum conjugem cum justa perturbatione alterius; subjungit autem verba, quæ videntur huic sensui repugnantia, scilicet: *Et sic parendum præcepto Domini, qui dixit: Si quis venit ad me, etc.* Sensus tamen mihi esse videtur, et sic parendum, etc., id est, juxta præmissam distinctionem intelligendum esse illud Christi præceptum, vel consilium, et illi parendum; scilicet, ut consentiente uxore quis religiosus fiat, dum vero resistat, eam toleret, et prout potuerit orationibus et jejuniis intendat, donec Deus consortem moveat, ut consentiat; sicut sæpius contingere ibidem refert Basilus. Ad exemplum autem Theonæ respondemus, illum vel ignorantia excusari, vel speciali motione Spiritus Sancti.

CAPUT XXIII.

UTRUM VOTUM SOLEMNE CASTITATIS RELIGIOSÆ VIM HABEAT DISSOLVENDI MATRIMONIUM RATUM.

1. *Error hæreticorum dicentium non dirimere*. — Secundus error extreme positus in hoc puncto, fuit votum solemne castitatis religiosæ non dirimere quoad vinculum matrimonium ratum nondum consummatum. Ita sentiunt hæretici hujus temporis, quos refert Bellarminus cum Erasmo, in c. 7, 4 ad Corinth., et in eadem sententiam inclinat ex Catholicis Claudius Spinæus, libro sexto de Continentia, cap. quarto, ut idem auctor refert; et alios pro hac sententia citat Medina, lib. 5 de Continentia, c. 57. Fundamentum est, quia vinculum matrimonii et sacramentum etiam essentialiter perfectum est ante consummationem; ergo tam est indissolubile, sicut post consummationem; et de illo verificatur verbum Christi, Matth. 19: *Quos Deus conjunxit, homo non separet*; et verbum Pauli, 1 Corinth. 7: *Mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir*; et illud ad Ephesios 5: *Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo et Ecclesia*. Unde sicut unio Christi cum Ecclesia indissolubilis est, ita etiam sacramentum est indissolubile, ut signum habeat proportionem cum signato. Secundo, quia vel votum hoc habet talem effectum natura sua, vel jure divino positivo, vel jure ecclesiastico; nihil horum dici posse videtur. Prima pars minoris probatur, quia hoc votum natura sua nihil plus habet quam votum simplex castitatis, ut supra ostensum est; at votum simplex castitatis non habet natura sua hunc effectum, sive nudum sumatur, ut per se constat, sive conjunctum cum quocumque pacto humano, privata auctoritate facto, ut supra etiam probatum est. Secunda pars ejusdem minoris probatur, quia solemnitas voti non est de jure divino; ergo nec effectus, qui convenit tali voto, quatenus solemne est; item quia hic effectus non prius tributus est alicui voto castitatis, quam effectus irritandi subsequens matrimonium, ut supra probatum est; ergo sicut irritatio futuri matrimonii non est de jure divino, ita nec præsentis. Tertia pars probatur, quia Ecclesia non habet potestatem dissolvendi matrimonium ratum, ut maxime probant adducta in primo fundamento.

Item quia tale vinculum est indissolubile jure naturæ, quod non potest ecclesiastica potestas immutare.

2. *Votum solemne castitatis religiosæ dirimit matrimonium ratum*. — Nihilominus dicendum est votum solemne castitatis religiosæ dirimere matrimonium ratum non consummatum, etiam invito altero conjugum. Conclusio est communis Scholasticorum, in 4, d. 38, et Canonistarum, in cap. 2, et cap. *Ex publica*, et cap. *Ex parte*, 2, de Conversione conjugatorum, ex quibus juribus hoc manifeste probatur, et ex c. *Commissum*, de Sponsalibus, et ex c. *Unico*, de Voto, in 6, et Extravag. Joannis XXII, de Voto; estque hodie hæc veritas de fide definita in Concilio Tridentino, sess. 24, can. 6; probari etiam potest ab effectu, quia tale votum non solum validum est, et licite fit, sed etiam relinquit alterum conjugem liberum, ut matrimonium contrahere possit; ergo signum est vinculum ipsum dissolvi. Antecedens patet ex usu, et ex juribus citatis.

3. Respondent aliqui revera tunc non dirimi matrimonium, sed declarari ab Ecclesia a principio fuisse irritum ex defectu consensus contrahentium. Hoc autem, præterquam quod est contra expressa verba Concilii Tridentini, est vanum et sine fundamento. Quis enim hoc revelavit Ecclesiæ? aut quomodo frequentius loquendo non esset falsa et deceptoria talis declaratio? Quid enim impedit quominus prius talis persona habuerit verum animum contrahendi matrimonium, et postea conceperit propositum mutandi statum? Aut quæ ratio esse potest suspicandi fictionem in tali matrimonio, quod ab eadem Ecclesia judicaretur validum, et licite consummatum, si contrahentes in illo permanere voluissent? Nisi quis fortasse fingat Ecclesiam antecederet irritasse illud matrimonium, et consensum contrahentium, dependenter a conditione futura, si alter contrahentium ingressurus esset religionem, ita ut eventus postea subsequens ostendat an matrimonium fuerit ratum, necne. At hoc frivolum est, tum quia sacramenta non conficiuntur dependenter a conditione futura et contingente; imo eo ipso quod ita fiant, sunt irrita, etiamsi secundum præscientiam Dei conditio esset futura, ut in proprio loco ostensum est, 3 tom. tertiæ partis; tum etiam quia talis institutio nullum habet fundamentum, nec vestigium in Ecclesia, essetque intolerabilis error in illa; nam in privata persona similis intentio esset sacrilega, ne-